

Marek Václavík
Uniwersytet Karola w Pradze

**Jiří Prokop, *Wprowadzenie do pedagogiki porównawczej.
Teoria i praktyka europejska.***

Warszawa, Instytut Wydawniczy ERICA, 2013,
ISBN 978-83-62329-89-2

Opublikowana przez Warszawski Instytut Wydawniczy ERICA książka profesora Jiřego Prokopa stanowi interesującą lekturę dotyczącą pedagogiki porównawczej. Autor jest znanym i cenionym specjalistą w tej dziedzinie i to nie tylko w Republice Czeskiej, na Słowacji, ale również w Polsce. Od wielu lat prowadzi zajęcia z pedagogiki porównawczej na Uniwersytecie Pedagogicznym im. KEN w Krakowie. O jego dużej kompetencji i wiedzy świadczą liczne artykuły oraz czynny udział w wielu kongresach i konferencjach w Czechach i za granicą.

Publikacja ta zawiera analizę i krytyczne spojrzenie na edukację w Europie. Autor zawarł w niej informacje zebrane w oparciu o analizę literatury oraz własne doświadczenia i obserwacje, co zaskutkowało zarówno szczegółowymi analizami, jak też interesującymi przykładami.

Recenzowana publikacja nosi tytuł *Wprowadzenie do pedagogiki porównawczej. Teoria i praktyka europejska*. Składa się z trzech części: *Problemy teoretyczne i metodologiczne pedagogiki porównawczej*; *Edukacja w Europie – trendy w rozwoju*; *Wybrane zagadnienia pedagogiki porównawczej*. W swojej recenzji będę odwoływać się do tych ww. części publikacji.

W pierwszej części Autor skoncentrował się na kwestiach dotyczących teorii i metodologii pedagogiki porównawczej. Przedstawia w niej cele i definicje pedagogiki porównawczej, a także opisuje znaczenie, jakie ma ten kierunek oraz jego teorie dla rozwoju systemu oświatowego. Ponadto Autor przybliży czytelnikowi instytucjonalne zaplecze tej dziedziny nauki, co umożliwi mu indywidualne poszukiwanie dalszych informacji.

Centralna część poświęcona jest historycznemu spojrzeniu na rozwój pedagogiki porównawczej. Obejmuje ona okres od antyku (Kwintylion), przez średniowiecze, aż po wiek XX. Ta część jest bardzo istotna dla całości pozycji, chociaż obecnie w naukach społecznych historia nie cieszy się dużą popularnością. Z punktu widzenia poszczególnych, współcześnie głoszonych teorii, niektóre najnowsze badania i działania opierają się na tradycyjnym myśleniu, uwzględniającym czynniki historyczne. Za przykład może posłużyć założenie wielonarodowościowego uniwersytetu średniowiecznego w Pradze, który stał się impulsem do wspólnego istnienia różnych kultur w czasach obecnych.

Druga część publikacji ma charakter porównawczy w skali europejskiej. Autor dokonał w niej ponadnarodowego porównania systemów szkolnych w krajach Unii Europejskiej. Wykorzystał strukturę klasyfikacji ISCED obejmującą kształcenie od przedszkola po kształcenie terjalne. W analogiczny sposób podzielił drugi rozdział na podrozdziały. Każdy z nich zajmuje się jednym poziomem ISCED, pokazując zarówno jego stan obecny, jak i jego trendy (kierunki rozwoju w przyszłości). Autor dokładnie opisał instytucje działające na danym poziomie w poszczególnych krajach, porównując ze sobą te same poziomy kształcenia w Republice Czeskiej i w Polsce. Na zakończenie dokonał podsumowania podstawowych kierunków rozwoju europejskiego kształcenia. Treść tego rozdziału pokazała różnorodność europejskich systemów edukacyjnych, które stały się jednym z ostatnich miejsc legislacyjnych w Unii Europejskiej, w których Unia nie narzuca, ale tylko proponuje różnorodne rozwiązania. Sytuacja ta jest bardzo korzystna, ponieważ pozwala specjalistom zajmującym się pedagogiką porównawczą analizować obszary edukacyjne i umożliwia konsultowanie założeń i wniosków.

Trzecia część jest wyłącznie autorskim wyborem aktualnych problemów pedagogiki porównawczej w Europie. Pierwszy problem, którym

zajął się Autor, to problem pedeutologiczny, dotyczący przygotowania przez uczelnię wyższą studentów do pracy w zawodzie nauczyciela w wybranych krajach europejskich. Autor uwzględnił w tej części klasyfikację, trendy i prognozy dotyczące ww. problemu. Kolejnym zagadnieniem, z którym zmierzył się Autor, jest porównanie podejścia do kształcenia językowego w różnych krajach w związku z migracją do Europy. W kręgu jego rozważań znalazł się także *home schooling* w Republice Czeskiej, które to zagadnienie Autor przedstawił na tle innych krajów europejskich.

Ostatni rozdział różni się od pozostałych, gdyż Autor podjął w nim temat sytuacji edukacyjnej i socjalnej Romów w Republice Czeskiej. Dla osoby nieznającej problematyki, może to wyglądać na nielogiczną dygresję Autora, lecz uważny czytelnik zauważy w części teoretycznej informację o tym, że pedagogika porównawcza podejmuje w swoich badaniach kwestię tzw. wewnątrznaționalnego problemu, do którego należy np. porównanie sytuacji w edukacji grup etnicznych i mniejszości narodowych na obszarze jednego państwa.

Recenzowana pozycja ma niewątpliwie wiele zalet. Tekst jest bogaty pod względem informacyjnym. Literatura została bardzo dokładnie i w sposób przenikliwy dobrana i obejmuje swoim zakresem fachowe pozycje czeskiego i polskiego środowiska pedagogicznego, a także inne obcojęzyczne źródła.

Publikacja ma charakter wybitnie naukowy. Autor używa w niej terminologii z dziedziny pedagogiki porównawczej.

Z pozycji tej możemy się dowiedzieć nie tylko wielu cennych i istotnych rzeczy na temat różnych systemów edukacyjnych w Europie, ale dzięki wprowadzonemu przez Autora tłu historycznemu możemy sobie uświadomić przyczyny różnic i podobieństw w poszczególnych systemach.

Istotną pozytywną cechą jest szerokie ujęcie tematu, wychodzące poza przyjęte w innych tego typu pozycjach ograniczenia w przedstawieniu obowiązującego systemu kształcenia. Autor sięga dalej, ukazując np. nauczanie języka imigrantów, przedstawiając system kształcenia domowego w Republice Czeskiej czy poruszając tematykę edukacji Romów.

Reasumując, pozycja ta jest publikacją, która może być przydatna zarówno dla studentów, jak i wykładowców do realizacji zajęć z pe-

dagogiki porównawczej. Zainteresuje też każdego, komu nieobca jest problematyka edukacji za granicą. Możemy w tej sytuacji jedynie mieć nadzieję, że książka *Wprowadzenie do pedagogiki porównawczej. Teoria i praktyka europejska* autorstwa profesora Jiřego Prokopa nie jest jego ostatnią publikacją poświęconą tej tematyce w Polsce, a jedynie zapowiedzią kolejnych.